

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till
lagar om ändring av 2 kap. lagen om verkställighet av
straff samt 5 § lagen om rannsakningsfängelse**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

Rusmedelsövervakningen i fångvårdsväsendet är enligt nuvarande uttryckliga bestämmelser sammanbunden med skyldigheten att lämna urin- och utandningsprov. I dag har man utarbetat metoder att med hjälp av salivprov avslöja rusmedelsbruk. Skyldigheten att lämna salivprov är juridiskt oklar i fångvårdens rusmedelsövervakning. I denna

proposition föreslås att lagen om verkställighet av straff och lagen om rannsakningsfängelse skall ändras så att denna rättsliga oklarhet avlägsnas och att det blir obligatoriskt att lämna salivprov.

Ändringarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter att de har antagits och blivit stadfästa.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	2
MOTIVERING.....	3
1. Inledning	3
2. Nuläge.....	3
2.1. Lagstiftning och praxis	3
2.2. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i utlandet	4
3. Föreslagna ändringar	4
3.1. Allmänt.....	4
3.2. Lagen om verkställighet av straff.....	5
3.3. Lagen om rannsakningsfängelse.....	5
3.4. Behövliga ändringar av förordningar	5
4. Propositionens verkningar	6
4.1. Ekonomiska verkningar	6
4.2. Verkningar i fråga om organisation och personal	6
4.3. Övriga verkningar.....	6
5. Beredningen av propositionen	6
6. Ikraftträdande.....	6
7. Lagstiftningsordning.....	6
LAGFÖRSLAGEN	8
om ändring av 2 kap. lagen om verkställighet av straff.....	8
om ändring av 5 § lagen om rannsakningsfängelse	9
BILAGA.....	10
PARALLELLTEXTER.....	10
om ändring av 2 kap. lagen om verkställighet av straff	10
om ändring av 5 § lagen om rannsakningsfängelse	12

MOTIVERING

1. Inledning

Verksamhetsinriktningen i fängsvårdsväsendets rusmedelsstrategi grundar sig på följande beprövade och erkända riktlinjer i internationellt arbete mot rusmedel. Man går in för att förebygga 1. utbudet på rusmedel och rusmedelskriminalitet, 2. efterfrågan på rusmedel och 3. rusmedelsrelaterade skador. Tillgången på rusmedel skall förebyggas bl.a. genom systematiskt övervaknings- och kontrollarbete. En viktig del av övervakningen och kontrollen är rusmedelstest.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis

Genom den ändring av lagen om verkställighet av straff (39/1889) som trädde i kraft den 1 maj 1995 har straffanstalterna kunnat ha avdelningar för fångar som förbinder sig att avstå från alkohol och andra rusmedel och att på uppmaning lämna urin- eller utandningsprov. Fångar som bryter mot sin förpliktelse avlägsnas från avdelningen. Genom beslut av justitieministeriet har även hela straffanstalter kunnat förordnas att arbeta som dylika enheter.

I dagens läge arbetar samtliga öppna anstalter helt och hållet som rusmedelsfria anstalter. Dessutom upprätthåller slutna anstalter rusmedelsfria avdelningar.

Genom den ändring av lagen om verkställighet av straff som trädde i kraft den 1 juni 1999 har man för en bestämd tid kunnat placera en fånge som skall anses pålitlig och har missbruksproblem eller kan antas ha särskilda problem att klara sig i friheten, i en anstalt eller motsvarande enhet utanför straffanstalten för att han där skall delta i missbrukarvård eller någon annan målinriktad verksamhet som främjar hans möjligheter att klara sig. Man har kunnat ställa som villkor att fången på uppmaning skall lämna urin- eller

utandningsprov. Om fången inte iakttar villkoren som ställts, kan placeringsförordnandet återkallas.

Genom de ändringar av lagen om verkställighet av straff och lagen om rannsakningsfängelse (615/1974) som trädde i kraft den 1 juni 1999 har direktören för en straffanstalt, om det funnits skäl att misstänka att en dömd fånge eller en rannsakningsfånge är påverkad av alkohol eller något annat rusmedel, oberoende av bestämmelserna i tvångsmedelslagen (450/1987) kunnat besluta att fången skall lämna urin- eller utandningsprov. För dömda fångar har denna möjlighet existerat redan genom den ändring av lagen om verkställighet av straff som trädde i kraft den 1 maj 1995. Av fångar som utan giltig orsak vägrar lämna urin- eller utandningsprov har man kunnat ta blodprov. Dessutom har man kunnat ställa som villkor för oövervakade besök, tillstånd att avlägsna sig, tillstånd till studier, civilt arbete eller deltagande i evenemang utanför anstalten att fången på uppmaning lämnar urin- eller utandningsprov. Lämnandet av dessa prov har inte fått orsaka onödigt olägenhet för den undersökte.

För att man skall undvika att urinprov manipuleras, skall provet enligt anvisningar av justitieministeriets fängsvårdsavdelning avges så att fången i fråga klär sig naken och lämnar provet under övervakning av en väktare som betraktar proceduren. På grund av procedurens intima natur har man i straffanstalterna varit tvungen att bygga särskilda lokaler för övervakat lämnande av urinprov. Ibland har fångar inte omedelbart kunnat åstadkomma urinprov, och man har varit tvungen att vänta på provet. Enligt anvisningar av justitieministeriets fängsvårdsavdelning skall fångar som meddelar att prov inte kan åstadkommas ges 2–4 dl vatten att förtära. Om en fånge inte lämnar urinprov inom två timmar, anser man att fången har vägrat lämna provet. För att undvika provmanipulering måste man övervaka fången även under denna väntetid, vilket binder avsevärda över-

vakningsresurser. Väntan är också problematisk på grund av att kännetecknen för bruk av vissa rusmedel försvinner mycket snabbt från kroppen. Ibland kan fångar påstå att lämnandet av provet inte lyckas av medicinska eller andra motsvarande skäl.

Urinprov undersöks först med ett instrument för snabbtest i anstalten, och positiva prov skickas för verifierande undersökning till ett laboratorium. Instrument för snabbtest har åtminstone än så länge inte ansetts vara så tillförlitliga att resultaten som de ger kunde tillämpas som grund för negativa beslut för den testade personen utan verifierande undersökningar i ett laboratorium.

Frekvensen för tagning av urinprov varierar från daglig provtagning i samband med strikta avgiftningsprogram till sporadisk kontroll i rusmedelsfria avdelningar och provtagning som hänför sig till misstankar om berusning eller som används som villkor för olika tillstånd i andra avdelningar.

I dag har man också utvecklat instrument för snabbtest som avslöjar rusmedelsbruk genom analys av salivprov. Salivprov tas i allmänhet med hjälp av en vaddpinne på den inre ytan av kinden. På grund av åtgärdens mindre intima natur behövs inga separata lokaler för proceduren och provet kan alltid omedelbart erhållas. Inte heller instrument för salivsnabbtest har hittills ansetts så pålitliga att resultaten kunde användas som grund för negativa beslut för den testade utan verifiering i ett laboratorium. I synnerhet prov som omfattar flera ämnen verifieras genom blod- eller urinprov.

Även om salivprov i allmänhet tas innanför kroppen, skall tagning av salivprov anses vara en befogenhet som i mindre grad än tagning av urinprov ingriper i den undersökta personens integritet. Därför gäller det en lindrigare befogenhet. Vid tagning av urinprov är den undersökte personen tvungen att avslöja sitt könsorgan för väktaren som övervakar provtagningen. Eftersom tagning av salivprov skall anses vara en lindrigare åtgärd än tagning av urinprov, vore det redan i dagens läge möjligt att uppfatta salivprovtagning som tillåten, om man ansåg att befogenheter som på ett lindrigare sätt ingriper i den undersökte personen och som inte regleras i lag, redan ingår i de mera omfattande befo-

genheter som i dag regleras i lag. I samband med villkor för olika tillstånd och rusmedelsfria avdelningar gäller detta även den undersökte personens samtycke till användning av lindrigare tvångsmedel än de som nämns i bestämmelserna. Juridiskt är situationen emellertid oklar.

I 6 kap. 3 § tvångsmedelslagen som hänför sig till övervakning av trafikfylleri används ett mera omfattande metodneutralt uttryck rusmedelsprov.

2.2. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i utlandet

Enligt 52 d § i den svenska lagen om kriminalvård i anstalt (1974:203) är en intagen skyldig att på anmaning lämna blod-, urin- eller utandningsprov för kontroll av huruvida han är påverkad av ett beroendeframkallande medel eller dopningsmedel.

Enligt 30 a § 1 mom. i den norska lagen om fängelseväsendet (12.12.1958 nr 7) kan en fänge som misstänks för bruk av rusmedel åläggas genomgå urin- eller utandningsprov eller någon annan undersökning som kan genomföras utan fara eller nämnvärd obehag. Under vissa förutsättningar kan fångar även underkastas urinprov i form av stickprov eller allmän rutinkontroll.

I den danska förordningen om verkställighet av frihetsstraff (nr 423, 21/06/1973), som utfärdats på basis av strafflagen och rättegångslagen, regleras i allmänhet att anstaltspersonalen kan visitera fångar i den utsträckning som är nödvändig av säkerhetsskäl eller för övervakning av ordningsbestämmelser eller andra regler. Fångvårdsstyrelsen meddelar föreskrifter för visitation. Förordningen innehåller en separat bestämmelse om tagning av blod- och dylika prov för behandling och allmän hälsokontroll.

3. Föreslagna ändringar

3.1. Allmänt

Som ovan konstaterats, är möjligheten att använda instrument för salivtest i rusmedelsövervakningen i fångvårdsväsendet juridiskt

oklar. Därför föreslås att salivprov skall omnämnas som alternativ i de nuvarande bestämmelserna som nämner urinprov.

3.2. Lagen om verkställighet av straff

Till 2 kap. 3 d § 1 mom. lagen om verkställighet av straff, som gäller missbrukarvård utanför straffanstalten, föreslås bli fogat ett omnämnande av salivprov.

Till 2 kap. 9 b § 3 mom. föreslås bli fogat ett omnämnande av salivprov både i den punkt som gäller misstanke om berusning och i den punkt som gäller villkor för tillstånd.

Det finskspråkiga uttrycket "näytteen ottaminen" föreslås för enhetlighetens skull bli ändrat till "näytteen antaminen", som i dag används i de övriga punkterna i 2 kap. 9 b § 3 mom. och 9 c § och i 5 § 4 mom. lagen om rannsakningsfängelse. I själva verket hänvisar uttrycket "näytteen antaminen" (lämnande av prov) visserligen bättre till sådana prov som med normala metoder endast kan erhållas med den undersökte personens aktiva medverkan. Sådana prov är urin- och utandningsprov. Saliv- och blodprov däremot kräver inte aktiv medverkan av undersökningsobjektet. För att bevara formuleringen i bestämmelsen enkel föreslås emellertid att uttrycket "näytteen antaminen" (lämnande av prov) skall användas när det gäller både urin- och salivprov. De vedertagna svenskspråkiga uttrycken lämnande av utandningsprov och tagning av blodprov och finskspråkiga uttrycken "puhalluskokeen suorittaminen" och "verinäytteen ottaminen" föreslås kvarstå.

Alternativet som gäller tagning av blodprov föreslås bli förenhetligt med 5 § 4 mom. lagen om rannsakningsfängelse och överfört till en punkt där det klarare än i dag vid sidan av misstanke om berusning hänförs sig till prov som krävs för beviljande av olika tillstånd och oövervakade besök. Det är nödvändigt att i detta avseende behandla rannsakningsfångar och dömda fångar på samma sätt. Om prov som är villkor för beviljande av olika tillstånd och oövervakade besök inte är sammanbundna med blodprovsalternativet, blir situationen ur påföljdssynpunkt proble-

matisk, när en person efter att ha utnyttjat ett tillstånd eller efter ett oövervakat besök vägrar att lämna urin-, saliv- eller utandningsprov som krävs av honom. Man har ansett att vägran att lämna prov i och för sig inte är en disciplinär förseelse och att blotta vägran i allmänhet inte kan vara grund för disciplinstraff för exempelvis narkotikabruk (RP 66/1994 rd och LaUB 17/1998 rd). Vägran kan således endast beaktas i eventuell senare tillståndsprövning.

Till 2 kap. 9 c §, som gäller rusmedelsfria avdelningar, föreslås bli fogat ett omnämnande av salivprov.

Det finskspråkiga uttrycket "huumaava aine" föreslås för enhetlighetens skull bli ändrat till "päihdyttävä aine", som används i bl.a. 2 kap. 9 b § 3 mom. och 5 § 4 mom. lagen om rannsakningsfängelse. Begreppet "päihdyttävä aine" omfattar klarare både ämnen som förlamar det centrala nervsystemet och ämnen som stimulerar det centrala nervsystemet eller orsakar hallucinationer. Begreppet "päihdyttävä aine" blandas inte lika lätt med begreppet "huumaava aine" (narkotika). Begreppet "päihdyttävä aine" motsvarar det svenskspråkiga uttrycket rusmedel. Rusmedlen inbegriper alkohol, narkotika och exempelvis industriellt framställda läsningsmedel som används som rusmedel.

3.3. Lagen om rannsakningsfängelse

Till 5 § 4 mom. lagen om rannsakningsfängelse föreslås bli fogat ett omnämnande av salivprov i både den punkt som gäller misstanke om berusning och den punkt som gäller villkoren för oövervakade besök.

3.4. Behövliga ändringar av förordningar

På grund av de föreslagna ändringarna är det nödvändigt att också ändra 7 d § 2 och 3 mom. fängelseförordningen (878/1995) och 7 § 2 mom. förordningen om rannsakningsfängelse (701/1999) så att salivprov nämns vid sidan av urinprov även i dem.

4. Propositionens verkningar

4.1. Ekonomiska verkningar

Snabbtest som grundar sig på salivprov kan med tiden bli något billigare än snabbtest på basis av urinprov. Till skillnad från snabbtest av urinprov kräver snabbtest av salivprov en särskild analysapparat, men utrustningen som behövs för snabbtest av enskilda salivprov kommer antagligen att vara billigare än motsvarande utrustning för enskilda urinprov. På så sätt amorteras anskaffningen av apparater.

De totala kostnaderna för rusmedelstest beror på den valda frekvensen för lämnande av prov. Priset på ett snabbtest och en verifierande undersökning beror på omfattningen av ämnen som testet eller undersökningen skall täcka. Priset på ett snabbtest av urinprov är ca hundra mark och priset på en verifierande undersökning mellan 200 och 700 mark.

Salivprov som är mindre intimt än urinprov kräver inte att man bygger speciella lokaler som lämpar sig för lämnandet av prov i anstalterna. Detta är en inbesparing. Visserligen kommer man alltjämt att behöva speciella lokaler för lämnande av urinprov för verifierande undersökningar, men behovet av dem blir mindre än i dag.

4.2. Verkningar i fråga om organisation och personal

Lämnande av salivprov är inte sammanbundet med motsvarande övervakad väntetid som lämnande av urinprov ofta är. Detta frigör övervakningspersonal för andra uppgifter.

4.3. Övriga verkningar

Lämnande av salivprov är en mindre intim åtgärd för den undersökta personen än vad lämnande av urinprov under övervakning är. Sålunda ingriper man med salivprov i mindre grad än med urinprov i den undersöktes personliga integritet.

5. Beredningen av propositionen

Utlåtande om förslaget har begärts av fängelsedirektörerna, överläkaren för sinnessjukhuset för fångar och direktören för fängsvårdens utbildningscentral.

6. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter att de har godkänts och blivit stadfästa.

7. Lagstiftningsordning

Tagning av salivprov är kroppsbesiktning, dvs. ett tvångsmedel mot en person. Med åtgärden ingriper man i den undersökta personens personliga integritet. Om kroppsbesiktning utförs på ett intimt sätt, kan man anse att åtgärden ingriper i den undersöktes personliga integritet i ännu större grad.

Enligt 7 § i grundlagen har alla rätt till personlig integritet. Man får inte ingripa i den personliga integriteten godtyckligt eller utan laglig grund. Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen är vars och ens privatliv tryggt.

Å andra sidan skall det allmänna enligt 22 § i grundlagen se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Detta innebär bl.a. att myndigheterna har en särskild skyldighet att i anstaltsförhållanden säkra de intagnas personliga trygghet som nämns i 7 § 1 mom. i grundlagen och främja deras hälsa som nämns i 19 § 3 mom. i grundlagen. Förebyggandet av rusmedel i straffanstalterna är en del av detta arbete. Genom att förebygga efterfrågan på rusmedel kan man reducera fängelsernas attraktivitet som marknadsområde för rusmedel, dvs. även förebygga rusmedelsutbudet. När tillgången på rusmedel minskar, reduceras även risken för att fångar som undersöks genom rusmedelstest, men också att övriga fångar blir objekt för marknadsföring av rusmedel. Narkotikabruk som eventuellt följer av marknadsföring av narkotika är sammankopplat med hälsorisker och -olägenheter, annan kriminell verksamhet

och indrivning av narkotikaskulder med våld. Hälsorisker och våld i samband med narkotikabruk hotar också anstaltspersonalens hälsa och säkerhet.

På grund av det ovan nämnda svarar skyldigheten att lämna salivprov mot ett betydelsefullt samhälleligt behov. Behörigheten har begränsats så som iakttagandet av 7 § 1 mom., 19 § 3 mom. och 22 § i grundlagen kräver. Skyldigheten att lämna salivprov är i jämförelse med den redan i dag tillämpade skyldigheten att lämna urinprov en åtgärd som i mindre grad ingriper i den undersöktes personliga integritet. De föreslagna bestämmelserna är noggrant avgränsade och precisa.

Föreslagen om lämnande av urin- och utandningsprov behandlades på sin tid i vanlig lagstiftningsordning. Grundlagsutskottet an-

såg i sitt utlåtande om dem (GrUU 12/1998 rd) att bestämmelserna om urin- eller utandningsprov som villkor för tillstånd o.dyl. var författningsrättsligt ointressanta. Utskottet ansåg vidare att i de slutna anstaltsförhållandena är behovet att kontrollera och hindra användningen av alkohol och narkotika författningsrättsligt godtagbart för att säkerheten och ordning skall kunna upprätthållas. Utskottet ansåg att metoderna i den då föreslagna lagen var nödvändiga för att detta syfte kunna nås. Regeringen anser att också förslaget om lämnande av salivtest kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av 2 kap. lagen om verkställighet av straff

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 19 december 1889 om verkställighet av straff (39/1889) 2 kap. 3 d § 1 mom., 9 b § 3 mom. och 9 c §,
 dessa lagrum sådana de lyder, 3 d § 1 mom. och 9 b § 3 mom. i lag 364/1999 samt 9 c § i lag 128/1995, som följer:

2 kap.

Allmänna stadganden om fängelsestraff och
om förvandlingsstraff för böter

3 d §

En fänge som skall anses vara pålitlig och som har rusmedelsproblem eller som kan antas ha speciella svårigheter att klara sig i frihet kan för en bestämd tid placeras vid en anstalt eller motsvarande enhet utanför straffanstalten, där han deltar i missbrukarvård eller annan målinriktad verksamhet som underlättar hans anpassning i samhället. Som villkor för tillståndet kan uppställas att fången på begäran lämnar urin-, saliv- eller utandningsprov. Ett villkor för placeringen är även att fången samtycker till att den utomstående anstalten eller motsvarande enheten får meddela fängelset om överträdelser av villkoren.

9 b §

Om det finns skäl att misstänka att fången

är påverkad av alkohol eller något annat rusmedel, kan direktören för straffanstalten utan hinder av tvångsmedelslagen besluta att fången skall lämna urin-, saliv- eller utandningsprov. Dessutom kan som villkor för oövertakat besök, tillstånd att avlägsna sig, tillstånd till studier och till civilt arbete samt till deltagande i sammankomst eller tillställning som anordnas utanför anstalten uppställas att fången på uppmaning skall lämna urin-, saliv- eller utandningsprov. Provtagningen får inte förorsaka onödig olägenhet för den som undersöks. På en fänge som utan giltigt skäl vägrar lämna urin-, saliv- eller utandningsprov kan blodprov tas.

9 c §

I en straffanstalt kan det finnas avdelningar för fångar som förbinder sig att avstå från alkohol och andra rusmedel samt att på uppmaning lämna urin-, saliv- eller utandningsprov. En fänge som bryter sin förbindelse avlägsnas från avdelningen. Genom beslut av justitieministeriet kan också en hel straffanstalt förordnas att vara en sådan enhet.

Denna lag träder i kraft den .

2.

Lag**om ändring av 5 § lagen om rannsakningsfängelse**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 19 juli 1974 om rannsakningsfängelse (615/1974) 5 § 4 mom., sådant det lyder i lag 365/1999, som följer:

5 §

Om det finns skäl att misstänka att en rannsakningsfånge är påverkad av alkohol eller något annat rusmedel, kan direktören för straffanstalten utan hinder av tvångsmedslagen besluta att fången skall lämna urin-, saliv- eller utandningsprov. Dessutom kan som villkor för oövervakat besök upp-

ställas att en rannsakningsfånge på uppmaning skall lämna urin-, saliv- eller utandningsprov. Provtagningen får inte förorsaka onödig olägenhet för den som undersöks. På en rannsakningsfånge som utan giltigt skäl vägrar lämna urin-, saliv- eller utandningsprov kan blodprov tas.

Denna lag träder i kraft den .

Helsingfors den 27 oktober 2000

Republikens President

TARJA HALONEN

Justitieminister Johannes Koskinen

1.

Lag

om ändring av 2 kap. lagen om verkställighet av straff

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 19 december 1889 om verkställighet av straff (39/1889) 2 kap. 3 d § 1 mom., 9 b § 3 mom. och 9 c §,
dess lagrum sådana de lyder, 3 d § 1 mom. och 9 b § 3 mom. i lag 364/1999 samt 9 c § i lag 128/1995, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

Allmänna stadganden om fängelsestraff
och om förvandringsstraff för böter

3 d §

En fånge som skall anses vara pålitlig och som har rusmedelsproblem eller som kan antas ha speciella svårigheter att klara sig i frihet kan för en bestämd tid placeras vid en anstalt eller motsvarande enhet utanför straffanstalten, där han deltar i missbrukarvård eller annan målinriktad verksamhet som underlättar hans anpassning i samhället. Som villkor för tillståndet kan uppställas att fången på begäran lämnar urin- eller utandningsprov. Ett villkor för placeringen är även att fången samtycker till att den utomstående anstalten eller motsvarande enheten får meddela fängelset om överträdelser av villkoren.

3 d §

En fånge som skall anses vara pålitlig och som har rusmedelsproblem eller som kan antas ha speciella svårigheter att klara sig i frihet kan för en bestämd tid placeras vid en anstalt eller motsvarande enhet utanför straffanstalten, där han deltar i missbrukarvård eller annan målinriktad verksamhet som underlättar hans anpassning i samhället. Som villkor för tillståndet kan uppställas att fången på begäran lämnar urin-, *saliv-* eller utandningsprov. Ett villkor för placeringen är även att fången samtycker till att den utomstående anstalten eller motsvarande enheten får meddela fängelset om överträdelser av villkoren.

9 b §

Om det finns skäl att misstänka att fången är påverkad av alkohol eller något annat rusmedel, kan direktören för straffanstalten utan hinder av tvångsmedelslagen besluta att fången skall lämna urin- eller utandningsprov. *På en fånge som utan giltigt skäl vägrar lämna urin- eller utandningsprov kan blodprov tas.* Dessutom kan som villkor för oövervakat besök, tillstånd att avlägsna sig, tillstånd till studier och till civilt

Om det finns skäl att misstänka att fången är påverkad av alkohol eller något annat rusmedel, kan direktören för straffanstalten utan hinder av tvångsmedelslagen besluta att fången skall lämna urin-, *saliv-* eller utandningsprov. Dessutom kan som villkor för oövervakat besök, tillstånd att avlägsna sig, tillstånd till studier och till civilt arbete samt till deltagande i sammankomst eller tillställning som anordnas utanför anstalten

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

arbete samt till deltagande i sammankomst eller tillställning som anordnas utanför anstalten uppställas att fången på uppmaning skall lämna urin- eller utandningsprov. Provtagningen får inte förorsaka onödig olägenhet för den som undersöks.

uppställas att fången på uppmaning skall lämna urin-, *saliv-* eller utandningsprov. Provtagningen får inte förorsaka onödig olägenhet för den som undersöks. *På en fånge som utan giltigt skäl vägrar lämna urin-, saliv- eller utandningsprov kan blodprov tas.*

9 c §

I en straffanstalt kan det finnas avdelningar för fångar som förbinder sig att avstå från alkohol och andra rusmedel samt att på uppmaning lämna urin- eller utandningsprov. En fånge som bryter sin förbindelse avlägsnas från avdelningen. Genom beslut av justitieministeriet kan också en hel straffanstalt förordnas att vara en sådan enhet.

9 c §

I en straffanstalt kan det finnas avdelningar för fångar som förbinder sig att avstå från alkohol och andra rusmedel samt att på uppmaning lämna urin-, *saliv-* eller utandningsprov. En fånge som bryter sin förbindelse avlägsnas från avdelningen. Genom beslut av justitieministeriet kan också en hel straffanstalt förordnas att vara en sådan enhet.

Denna lag träder i kraft den .

2.

Lag**om ändring av 5 § lagen om rannsakningsfängelse**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 19 juli 1974 om rannsakningsfängelse (615/1974) 5 § 4 mom., sådant det lyder i lag 365/1999, som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

5 §

Om det finns skäl att misstänka att en rannsakningsfånge är påverkad av alkohol eller något annat rusmedel, kan direktören för straffanstalten utan hinder av tvångsmedslagen besluta att fången skall lämna urin- eller utandningsprov. Dessutom kan som villkor för oövervakat besök uppställas att en rannsakningsfånge på uppmaning skall lämna urin- eller utandningsprov. Provtagningen får inte förorsaka onödig olägenhet för den som undersöks. På en rannsakningsfånge som utan giltigt skäl vägrar lämna urin- eller utandningsprov kan blodprov tas.

Om det finns skäl att misstänka att en rannsakningsfånge är påverkad av alkohol eller något annat rusmedel, kan direktören för straffanstalten utan hinder av tvångsmedslagen besluta att fången skall lämna urin-, *saliv*- eller utandningsprov. Dessutom kan som villkor för oövervakat besök uppställas att en rannsakningsfånge på uppmaning skall lämna urin-, *saliv*- eller utandningsprov. Provtagningen får inte förorsaka onödig olägenhet för den som undersöks. På en rannsakningsfånge som utan giltigt skäl vägrar lämna urin-, *saliv*- eller utandningsprov kan blodprov tas.

Denna lag träder i kraft den .